

GALG EN SCHAVOT

WEKELIJKSE UITGAVE

PRIJS PER NUMMER : 4 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN

(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

Hoe schildknaap du Truche de la Chaux aan de galg kwam

Als men de annalen van de criminaliteit in de loop van de zeventiende en van de achttiende eeuwen doorpluist, dan vindt men daarin dikwerf ingewikkelde misdaden verhaald. Vaak zijn die verhalen zo zonderling, dat men zich geweld moet aandoen om ze voor waar te houden. Zekere gevallen zijn boeiend als een avonturen- of een detectiefroman. De straffen zijn meestal zo verschrikkelijk en worden

met zulke hardvochtigheid uitgevoerd, dat men griezelt, alleen bij het lezen ervan. Ons tegenwoordig levensbegrip is ook zo heel anders dan toenmaals. Wij houden er gans andere op na. Wij hebben een breder gedachte van de gewetensvrijheid, van de eerbied die men hem verschuldigd is, die van een misdaad beticht wordt, maar een onschuldige kan zijn. Buitendien wordt de mens van vandaag van zo dichtbij door een goed ingericht politiekorps nagegaan, dat toestanden als diegene die zich in die eeuwen voordeden, haast niet meer in te denken zijn.

Ook gebeurt het, dat zekere feiten door de magistraten van toenmaals met een strengheid gestraft werden, die met verstomming slaat, zo onbeduidend schijnen ons tegenwoordig die vergrijpen, die dan voor zeer erge zaken gehouden werden.

Laat mij u daarvan een voorbeeld geven. Wanneer men de dag van heden aan een magistraat een ingebeeld vergrijp bekend maakt, dan wordt zulks behandeld als een doodgewone gerechtsschennis. De uitspraak van de rechtbank is in verhouding met het vergrijp,

het is te zeggen dat zij zich tot een correctionele straf beperkt.

In de achttiende eeuw ging het er heel anders toe, zoals men uit wat volgt opmaken kan. Wat ik aanhaal viel op 6 Januari 1762 voor. De beklagenswaardige held van het avontuur was de schildknaap du Truche de la Chaux van de Koninklijke wacht. Die dag kwam hij op de ongelukkige gedachte een plan uit te voeren, dat hij in de loop van de maand October had gesmeed.

Het gebeurde tussen negen en tien uur 's avonds. De schildknaap was van dienst en in uniform, en bevond zich in het Paleis van Versailles. De koning was aan zijn avondmaal. De schildknaap verspreidde het gerucht, dat lieden, die het op de persoon van de koning gemunt hadden, hem poogden van kant te maken. Met dat inzicht, en om zijn kleine comédie te spelen met een schijn van waarheid, trok hij zich in een der trapzalen van het Paleis terug, doofde de lichten, brak zijn sabel en bracht zich verschillende messteken over gans het lichaam toe, daarvoor een mes gebruikend dat hij bij een slijper van Versailles had laten scherpen. Hij had zijn klederen zeer gehavend. Maar de verwondingen, die hij zich toebreacht, waren niet van erge aard. Hij strekte zich op de vloer uit en riep om hulp. Twee lijfwachten snelden toe, waaraan hij trachtte wijs te maken, dat hij was aangerand geworden en dat men aan de wacht het bevel geven moest goed over de persoon van de koning te waken, want zijn aanranders hadden het op de vorst gemunt. Hij beschreef hun klederdracht. Een van hen droeg de pij van een geestelijke, de andere een groen pak. Zij hadden hem verzocht te maken dat zij zich op de weg konden bevinden langs waar de koning gaan zou na het avondmaal. Op zijn weigering hadden zij hem aangevallen en toegetakeld. Zij hadden hem nog gezegd, dat zij handelden om het volk van de dwingelandij te verlossen.

Tijdens heel de duurtijd van zijn proces, dat in de Chatelet te Parijs gehouden werd, hield de schildknaap die beweringen staande.

« Al die feiten », haalt de kronijkschrijver aan, « waren van aard om de koning te verontrusten, wat de liefde en de gehechtheid van zijn onderdanen betreft, evengoed als zij die onderdanen konden verontrusten wat de persoon van de vorst aangaat. Daardoor werd de openbare orde geschokt. Daardoor ook werd de rust van vele burgers geschaad. Want verscheidene burgers werden onschuldig, als medeplichtigen, aangehouden. »

Twintig dagen nadien werd het vonnis geveld. Het was verschrikkelijk. Truche de la Chaux werd veroordeeld schuld te bekennen voor het hoofdportaal van de Notre Damekerk, voor de poorten van het Paleis van Versailles en van het Stadhuis. Staande op een kar met een strop om de hals, een kaars van gele was van twee livres in de hand, drager van een opschrift, luidend als volgt : « Verspreider van valse geruchten tegen de veiligheid van de Koning en de getrouwheid aan de Natie zou hij naar de scherpreecher gevoerd worden. Deze zou hem armen en benen, dijbenen en ribben breken op de galg van de Place de Grève en hem op het rad tentoonstellen tot de dood volge. Op beroep van het Parlement van Parijs werd die straf in eenvoudige ophanging omgezet. »

De dag van heden zou men dat geval aan het oordeel van een psychiater onderwerpen.

HET KASTEEL DER VERDOEMENIS

SILVAIN VAN DER GUCHT

HET KASTEEL DER VERDOEMENIS

door

SILVAIN VAN DER GUCHT

(Vervolg)

— Mijnheer, zegde Jan, half verlegen, gij hebt toch niet gezegd wie gij zijt ?

— Neen, Jan, maar hij weet waar wij logeren.

— Kent hij onze afspanning ? Mijnheer, dan kunnen wij ons niet haastig genoeg uit de voeten maken. Geloof mij, ik ken de Fransen en ik vrees een dadelijke aanhouding. In uw plaats zou ik aanstonds het gelag betalen, terwijl ik de paarden zal doen zadelen.

Polfriet keurde dit plan goed en zonder meer liep hij naar de stal, bracht, met behulp van de knecht, de paarden naar buiten en weldra waren zij reisvaardig. Polfriet had onmiddellijk de waard voldaan en een vluchtig afscheid genomen. Hij steeg te paard. Naar Aalst! had Polfriet gezegd en, dapper aanzettend, hadden zij weldra de stadspoorten achter de rug.

Het was hoog tijd dat zij vluchtten, wilden zij in de afspanning niet aangehouden worden. De bestuurder van de gevangenis wilde blijk geven van zijn waakzaamheid tegenover de vijanden van Frankrijk, en was naar de overste van de stadsbezetting gegaan en, na een kort onderhoud, werd aan een brigadier van de dragonders bevel gegeven met vijf van zijn mannen naar « De Gulden Kandelaar » te rijden, er de vreemde edelman aan te houden, en hem naar de stedelijke gevangenis over te brengen.

Ze kwamen te laat. Polfriet en zijn knecht waren reeds de stadspoorten uit. De brigadier van de dragonders maakte een leven van belang. Men moest hem aanstonds zeggen, langs waar de vreemdelingen weggereden waren, en dan stooft hij hun met zijn manschappen achterna.

XVI.

EEN WONDERBARE OVERWINNING.

Zie, op de steenweg van Oudenaarde naar Zottegem en Aalst, die twee ruiters. In het begin hebben zij hun paarden de sporen gegeven, om uit het zicht van de stad Oudenaarde te zijn, doch nu zijn ze reeds ver. Ze denken niet aanstonds vervolgd te worden ; hun paarden zijn bezweet en ze draven regelmatig voort.

In stilte, zonder spreken.

Polfriet denkt aan zijn meester. Waar mag hij toch zitten ? Vijf maanden gezocht, langs alle kanten, veel geld uitgegeven, niets ontdekt.

— Ach, zucht Polfriet, mijn arme meester, waar zijt gij ? Waar verblijft ge ? Kon ik met al mijn geld, zelfs met mijn leven u redden !... Neen, ik zal niet rusten, of ik moet weten waar ge zijt en wat u is overkomen !... En het arme weeskind, Maria, dat ik tot hiertoe vergeten heb !... Ach, hoe klopt mijn hart, hoe jaagt mijn gemoed om te Aalst te zijn en te weten, wat er met dit kind is ge-

schied !

...Meester, dierbare meester, al kan ik u niet helpen en verlossen voor het ogenblik, ik zal een waakzame en tedere voogd zijn voor uw enig kind, voor de teergeliefde Maria, die bij de heer van Heverboom wordt verpleegd !

De knecht, Jan Jokie, was ook verzonken in gedachten en overwegingen. Vooral bekommerde hem wat door zijn meester was gezegd over de bestuurder van de gevangenis. Hij kende die kerels en was bang achtervolgd te worden. Gedurig keek hij om. Nochtans zag hij er niet verschrikt uit, neen, want zijn plan was gemaakt.

— Wij zullen de Fransen eens een part spelen, dacht Jan Jokie.

— Jan, vroeg Polfriet, waarom kijkt ge altijd om ?

— Och, om niets, mijnheer. Dat is zo mijn gewoonte.

Enige ogenblikken nadien zeide Jan :

— Meester !

— Wat is er, Jan ?

— Wij worden achtervolgd.

Polfriet keek achterwaarts ; hij zag een stofwok, die verdunde. Er kwamen zes ruiters uit te voorschijn, zes Franse dragonders.

— Ja, Jan, we worden achtervolgd.

— Het zijn Franse dragonders, mijnheer.

— Wat gedaan ? Onze paarden in galop zetten ? Misschien ontkomen wij nog 't gevaar !

— Mijnheer, dat is onmogelijk, onze paarden zullen vermoeid worden, en zij nemen er verse in de eerste grote gemeente.

— Jan, laten wij dan vechten totterdood, leven om leven.

— Ook niet goed, twee tegen zes, in 't midden van de Vlaamse velden, waar wij niet kunnen ontsnappen.

— Dan moeten wij ons gevangen geven.

— Ook niet, mijnheer, laat mij eens doen, op tien minuten is alles gedaan zonder te smeken of zonder onze wapens te gebruiken.

— Jan, ge zijt een zonderlinge kerel ; ik heb echter vertrouwen in uw woorden, maar al de verantwoordelijkheid rust op u.

— Mijnheer, wees gerust, ik ben zo zeker van de goede uitslag, zo zeker als wij hier naast elkaar te paard rijden.

Zij reden nu langzaam, stapvoets, voort.

Weldra werden zij door de dragonders ingehaald.

Op tien passen afstand riep de brigadier tot Polfriet :

— Halt ! Geen stap verder ! Heer edelman, in naam van de koning, gij zijt mijn gevangene !

Polfriet bleef stil, keerde zich tot de dragonders en sprak :

— Ik, uw gevangene ? En voor welk misdrijf ?

— Dit gaat ons niet aan, reik mij uw degen en volg ons onmiddellijk.

En naderend, stak hij de hand tussen de toom van Polfriet's paard en hield het staan. Jokie bleef ook stil, zijn aangezicht gekeerd naar de soldaten.

De brigadier meende zijn vraag te herhalen om de degen te doen afgeven, toen eensklaps een van de dragonders riep :

— Brigadier, ik ken deze edelman, het is de adjudant van de maarschalk van Saksen.

(Wordt vervolgd)